

6. Uvod

Berza je organizovano trziste na kome se trguje hartijama od vrednosti – akcijama i obveznicama. Zakon predvidja da se trgovanje akcijama moze obavljati samo na organizovanom trzistu.

Nekada je cesto uporedjivana sa pijacom, mestom gde se susrecu ponuda i traznja i odredjuju cene raznih dobara.

Razvoj tehnologije omogucio je da se nekadasnje pravilo trgovanja »uvek na istom mestu i u isto vreme« danas zameni novim: »stalno i svuda«, ali berza i dalje ostaje mesto susreta kupaca i prodavaca hartija od vrednosti. Berza ne kupuje, niti prodaje, samo obezbedjuje uslove za ravnopravnost ucesnika trgovanja.

Danasnji trend, u svetu kao i kod nas, pokazuje da sve vise finansijskih institucija obavlja svoje aktivnosti na razlicitim trzistima, nudeci siroku lepezu finansijskih usluga. Pa ipak neke razlike izmedu finansijskih institucija su se jos uvek zadrzale.

Kao ucesnici na trzistu kapitala u svim zemljama gde postoji i funkcioniše ovo trziste javljaju se

- *Investitori, vlasnici kapitala u ulozi prodavaca,*
- *Preduzetnici, korisnici kapitala u ulozi kupaca,*
- *Posrednici,*
- *Država u ulozi regulatora i kontrolora.*

POSREDNICI – kvantitativno posmatrano ova grupacija ucesnika je najmalobrojnija, ali kvalitativno posmatrano posrednici kao ucesnici na trzistu kapitala, zbog velikog uticaja na obim realizacije ponude i traznje, zauzimaju najvaznije mesto naspram ostalih ucesnika u trzisnim odnosima.

U zemljama u kojima postoji neadekvatno razvijen posrednicki sektor, uprkos znacajnom nivou formirane ponude i traznje za finansijskim sredstvima, stepen efikasnosti trzista kapitala je mali i neadekvatan iskazanoj ponudi i traznji.

Ako bismo kao kriterijum podele posrednika uzeli njihovu organizaciono-finansijsku strukturu, onda bismo sve posrednike kao ucesnike trzista kapitala mogli da svrstamo u sledece 3 gupe:

1. **BERZE**, kao specijalizirane institucije trzista kapitala
2. *institucionalne investitore – osiguravajuća društva, penzioni fondovi i investiciona društva*
3. *banke i druge bankarske organizacije, kao posrednici izmedju investitora i korisnika kapitala.*

Vazno je istaknuti da se pomenuti posrednici kao ucesnici na trzistu kapitala mogu javiti u ulozi investitora, korisnika kapitala, komisionara ili cistog posrednika, ali samo u nekoj od ovih uloga, sto zavisi od stanja i ukupnih odnosa na trzistu kapitala.

1. Pojam I nastanak berze

Odavno se pokušavalo sa stvaranjem određenog specijalizovanog tržišta čija bi funkcija bila okupljanje članova I njihova aktivnost u oblasti posredovanja u cilju zaključivanja pravnih poslova. U savremenom poslovanju, berze predstavljaju organizovana mesta gde zastupnici prodavaca I kupaca realizuju kupoprodajne poslove, po pravilu vezane za aukcije, ali I druge hartije od vrednosti. Termin *berza* je star I ima svoje korene u latinskom jeziku - *bursa*, što znači kesa. Naziv berza vezuje se za ime jednog bankara i porodicu Van den Boerse iz Briza i za grb koji je bio utisnut iznad vrata njihovog hotela, koji je imao je oblik kese. U to vreme trgovci Briza okupljali su se u hotelu porodice Van den Burse, a imajući u vidu gde se okupljaju i grb, trgovci počinju da upotrebljavaju rec 'berza' za svoje sastanke. Sastanci trgovaca, na kojima su bili njihovi prijatelji i partneri u Brizu smatraju se prvim berzanskim sastancima na kojima su zaključivani poslovi hartijama od vrednosti kao i robom. Kasnije rec berza usvaja se u svim drugim gradovima gde se one osnivaju. U XV veku imamo prve organizovane berze, sa redovnim sastancima.

I prve berze su nastale davno. Smatra se da su prve među njima bile berze osnovane u Anversu 1460. godine, a zatim u Antverpenu 1531. godine I 1566. godine u Londonu. A u Nemačkoj su prve berze osnovane u Ausburgu I Nirnbergu, a zatim u Hamburgu I Kelnu u XVI veku. A zvanični početak rada Njujorske berze vezuje se za 1792. godinu, kada je potpisan ugovor o isključivo međusobnoj trgovini uz fiksne provizije. Ugovor je potpisalo 24 ljudi na Wall Street-u. Promet hartija od vrednosti se odvijao na Njujorskoj berzi (NYSE) I pre ovog događaja, kada se plaćanje vršilo srebrnim polugama deljenim na delove 1/8. Kraljevina Srbija imala je svoj zakon koji je uređivao osnivanje I rad berzi - Zakon o javnim berzama do 3. novembra 1886. godine. Zakon se primenjivao I u vreme postojanja Kraljevine Srba. Na osnovu ovog akta Ministarstvo trgovine I industrije Kraljevina SHS odobrilo je 1928. godine osnivanje I Skopljanske Produktivne Berze.

Berze se osnivaju zakonom kao javne ustanove, ili od strane trgovca I trgovačkih društava I tada se radi o tzv. privatnim berzama.

Berze mogu biti u odnosu na pretežni predmet poslovanja efektne, devizne, novčane, robne ili produktivne. Na efektivnim berzama ostvaruje se promet hartija od vrednosti, na deviznim berzama se ostvaruje uskladjivanje ponude I potražnje deviza I utvrđuje devizni tečaj. Na produktivnim berzama se vrši promet proizvoda koji su utvrđeni u statutu berze. Novčane berze imaju pretežno funkciju davanja, obezbeđivanja kredita između banaka, kao I kupoprodaju hartija od vrednosti.

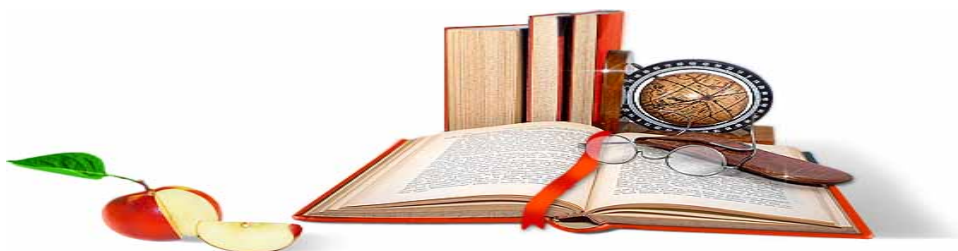
Na berzi se trguje na berzanskim sastancima uz učešće I nadzorom posebno ovlašćenih posrednika (dileri, brokeri, senzali, agenti), a na osnovu posebnih berzanskih uzansi. Berzanski poslovi se zaključuju na osnovu tipova I uzoraka proizvoda. U sastavu berze se organizuju institucionalne arbitraže za rešavanje sporova.

Najznacajnije efektne berze su u New Yorku (SE), Londonu, Frankfurtu, Cirihu, Milanu I Parizu. Produktivne berze mogu biti opšte I specijalizovane prema vrstama robe koje se nalaze u berzanskom prometu. Najznacajnije su u Amsterdamu za kafu, Bremen, Liverpulu I New Yorku za pamuk, Hamburgu I Londonu za secer I td.

**---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----**

**[BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST](http://WWW.SEMINARSKIRAD.ORG)
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.**

**WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET**

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#) KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com